

Textus: 1Tim 5,3-18
Lekció: Jn 19,16b-30

HOGYAN SEGÍTSEN A GYÜLEKEZET?

Számos elvárás él az emberekben az egyházzal kapcsolatban. Tartson fent idősothont, gondoskodjon a rászorulókról, jótékonykodjon. Visszatérően érkeznek levelek, nem tudunk-e gondozást nyújtani idős embereknek... És mindez valóban feladata és felelőssége az egyháznak. De kiről kell gondoskodni anyagilag egy gyülekezetnek? Mikor kell gondoskodni? Jogos-e, hogy amikor bejön a templomba egy ismeretlen kéregető, és azt mondjuk, nem adunk pénzt, ő felháborodik, hogy de hát nekünk ez a dolgunk, milyen egyház vagyunk?

Mindeközben a koronavírus következtében növekvő gazdasági nehézségek elé nézünk, és feltételezhetjük, hogy családok kerülnek bajba. Mi a felelősségünk? Hogyan készüljünk?

Pál apostol Timóteust, a fiatal lelkipásztort abban igazítja el, hogyan forduljon a gyülekezet az özvegyek felé. Mit jelent a gyülekezetnek Jézus Krisztus evangéliumát megélni és megtestesíteni a rászoruló özvegyek társadalmi csoportjában? Ennek alapján tekintünk ma rá a gyülekezeti segítségnyújtás kérdéseire. Először lássuk, kik a valóban rászorulók és kiknek kell őket segíteni; másodsor mi a helyes segítség forrása; harmadszor vizsgáljunk meg néhány gyakorlati szempontot.

Kik a valóban rászorulók és kinek kell őket támogatni?

"Az özvegyasszonyokat, akik valóban özvegyek, tiszteld." Szociális ellátások hiányában az özvegyek a korabeli társadalom egyik legkiszolgáltatottabb csoportja voltak. A keresztény gyülekezetnek "tisztelnie" kell őket, amely megbecsülést, hangsúlyozottan anyagi megbecsülést vagy támogatást jelent. De nem minden özvegyet, csak a "valóban özvegyet" - szólít fel Pál. Nyilván ez nem arra vonatkozik, hogy az illető elveszítette-e házastársát (különben nem lenne özvegy). Az apostol ezzel a kifejezéssel írja körül, kik azok, akiket a gyülekezetnek támogatni kell. Sőt, a szakasz második felében egy listáról is olvasunk, amelyen bizonyos özvegyek bejegyzésre kerülnek. Egyes bibliamagyarázók szerint e mögött olyan "özvegyi tisztség" áll, amelynek tagjai - valóban özvegyasszonyként - a gyülekezet egy szolgáló csoportja (mint a presbiterok vagy a diakónusok, akikről már volt szó), és akik anyagi megbecsülést kapnak szolgálatukért. (A második századra már egyértelműen kialakult az "özvegyek" ilyen rendje, akik betegek, árvák, rászorulók gondozásában vettek részt.) Akár már így volt Pál és Timóteus idejében, akár nem, az világos, hogy a "valóban özvegyek" egy jól meghatározott, rászoruló és szolgálatra kész csoport a korabeli gyülekezetben, amelyhez való tartozás feltételeiről tanítja az apostol Timóteust. Két kritériumról olvasunk.

Az első: a **"valóban özvegynek" nincsenek hozzátartozói, akik gondoskodhatnak róla:** *"Ha pedig egy özvegyasszonynak vannak gyermekei vagy unokái, akkor ezek először azt tanulják meg, hogy saját családjukról istenfélő módon gondoskodjanak, és hálájukat szüleik iránt így róják le, mert ez kedves Istennek."* Azaz elsődlegesen a család felelőssége a gondoskodás. A felnőtt gyermekek (unokák) kötelessége, hogy idős szüleiknek hálásan visszaadják mindazt, amit tőlük felnevelésük során kaptak. Ezt az apostol "istenfélelemnek" nevezi, más szóval az Isten tiszteletének, és azt is mondja, hogy ez a gondoskodás "kedves Istennek." Kicsit később negatívan is megfogalmazza ugyanezt: *"Ha pedig valaki övéiről és főként háza népéről nem gondoskodik, az megtagadja a hitet, és rosszabb a hitetlennél."* Súlyos szavak ezek. Az idős rászorultakról való gondoskodás Istennek kedves cselekedet, a meglévő hitet bemutató cselekedet, amely egybevág az ötödik parancsolattal: *"Tiszteld apádat és anyádat..."* (2Móz 20,12) Ugyanakkor ennek elmulasztása a hit megtagadása, és aki ezt teszi, az rosszabb a hitetlennél. Miért? Azért, mert ezt az isteni rendet, mint a természet

rendjét a nem keresztény emberek is ismerik és élik, és van, hogy szebben és hűségesebben, mint a keresztények. Hogyan?

Nos, ha őszintén ránézünk arra, hogyan élhetjük meg a gondoskodást idős és rászorult szülőkről (akár özvegy, akár nem - kitágíthatjuk a kérdést) a mi modern és városi világunkban, nehéz kérdésekkel és súlyos dilemmákkal szembesülünk. És ha Krisztus követői is vagyunk, a mai világban ez nekünk sokkal nehezebb, mint egy hagyományos - akár pogány - kultúrában. Társadalmi berendezkedésünk következtében egy családban két felnőttnek kell dolgoznia, közben gyerekeket nevelnek, és egyúttal felelősek azért az özvegy szülőért, aki legyakrabban nem egy háztartásban él velük. A természet rendje és Isten parancsolata is azt kéri, hogy gondoskodjanak a magányos, idős szülőről, de a társadalmi berendezkedés által ránk szabott életforma alig-alig ad lehetőséget az önmagukat ellátni képtelen, ápolásra szoruló, vagy pedig már az elköltözés időszakába lépő szerettünkről való gondoskodásnak. Néven kell neveznünk, ki kell mondanunk ezeket a dilemmákat; különösen, hogy Isten ígéje ilyen súlyos kérdésként kezeli a sajátjainkról való gondoskodást: aki nem teszi, megtagadja a hitet és rosszabb a hitetlennél.

Világos, miért írja ezt az apostol. Melyikünk tudná jó lelkiismerettel elhordozni, hogy pl. vidéken élő özvegy édesanyját gyülekezete támogatja tűzifával, élelemmel, stb., miközben mi nem teszünk érte semmit? Nem valóban arról beszélne-e ez, hogy a hitünk igen felszínes? Ezért mondja Pál: *"Ha egy hívő asszonynak özvegyasszony hozzátartozói vannak, segítse őket, ne terheljék a gyülekezetet, hogy az a valóban özvegyeket segíthesse."* De mi a helyzet akkor, amikor valaki egyedül neveli két gyermekét egy kicsi lakásban, alig-alig jön ki a fizetéséből, teljesen lerobban a nagymama, és esélye sincs, hogy a munkája mellett ápolja őt? Ilyenkor jelenik meg az oly rémisztető gondolat: idősotthon. Vagy valaki éveken át ápolja idős szerettét, de egy idő után már fizikailag nem bírja. Idősotthon. Vagy amikor eljön az elmúlás ideje, és nem lehet tudni, hogy napok, hetek, esetleg hónapok vannak még hátra. Ki ápolja? Hol ápolja, hogyan ápolja? Tudom, hogy itt már talán túlzottan is kitágítottam az özvegyekről való gyülekezeti gondoskodás kérdését, de a legtöbben szembe fogjuk találni magunkat ezekkel a dilemmákkal a modern társadalomban.

Meggyőződésem, hogy az, hogy Krisztus által megváltott életünk van, hogy bizonyosak vagyunk abban, hogy Isten elfogadott bennünket valamint Krisztus a Szentlélek által bennünk él, szabaddá tesz arra, hogy Istennek kedves módon és istenfélelemmel járjunk el a dilemmánkban, ami mindenképpen nehéz és fájdalmas. Amikor az Úr Jézus Krisztus megváltása élő valóság a szívünkben, két szélsőségtől távol tart. Az egyik a büntudat; amikor már semmiképpen nem bírjuk az ápolást mi magunk, de büntudatból és lelkiismeretfurdalásból ezt nem tudjuk átengedni az intézménynek. Persze, nem jó, de jöhet olyan helyzet, amikor teljes és igaz hittel engedjük el a ragaszkodásunk ahhoz, amit nem bírunk. A másik szélsőség pedig a saját kényelmünk szeretete: Krisztus megváltásának valósága olyan szeretet gyűjt szívünkbe egy akár nehéz idő szülő felé is, hogy készek leszünk azzal a gondoskodással gondoskodni, amiről nem is gondoltuk, hogy lehetséges. És mindebben Isten közelségét és csodáit élhetjük meg. A gyülekezetben, abban is bölcsnek kell lennünk, hogyan segítjük, támogatjuk egymást az ilyen helyzetekben, tudván, hogy nem létezik egyetlen jó és mindenkire egyformán szabott megoldás.

Azt a kérdést tettük fel, hogy kik a valóban rászoruló és kinek kell őket támogatni. Láttuk, hogy az első kritérium a gyülekezetnek: valóban rászoruló az, akinek nincs családja, hogy támogassa őt. **A második kritérium az Istennek szentelt tiszta élet:** *"A valóban özvegy és magára maradt asszony pedig Istenben reménykedik, és kitart a könyörgésben és imádkozásban éjjel és nappal. A kicsapongó pedig már életében halott."* A valóban özvegy Isten előtt áll és Istenre tekint. Valóban senkije sincs, egyedül az Úrban reménykedik, és elé tárja könyörgéseit és imádságait. Ilyen volt Anna, Fánué leánya, aki ott volt a templomban, amikor a csecsemő Jézust szülei elvitték Jeruzsálembe, hogy bemutassák, mint elsőszülött fiúgyermeket. Azt olvassuk: *"Volt ott egy prófétanő is, Anna, Fánué leánya, Ásér törzséből. Igen idős volt; csak hét évig élt férjével hajadonkora után, és nyolcvannégy*

éves özvegyasszony volt. Nem távozott el a templomból, hanem böjtöléssel és imádkozással szolgált éjjel és nappal." (Lk. 2,37)

Az apostol ezt az Istennek szentelt imádságos életet szembeállítja a kicsapongó étellel, aminek lényege, hogy az ilyen ember élete saját vágyai és kívánságai kontroll nélküli kielégülésére irányul. El tudjuk képzelni - és közöttünk is megtörténik újra és újra, amiről keveset tudunk és ez így helyes - hogy egy rászoruló imádkozik, egyedül az Úrban reménykedik, és Isten gondoskodik róla, a gyülekezeten keresztül. Az ilyen emberek nem állnak elő a szükségükkel, nem tesznek úgy, hogy valaki észrevegye, hogy nehézségben vannak. Pál azt írja, őket kell támogatni. A másik oldalon pedig azok vannak, akik kihasználják azt, hogy a gyülekezet gondoskodik az özvegyekről. Ezért hívja fel Pál Timóteus figyelmét, hogy csak a 60 évnél idősebb özvegyeket jegyezze be, akik Istennek kedves életet éltek, akik mellett életük jó gyümölcsei tanúskodnak (gyerekek felnevelése, vendégszeretet, szolgálatkészség, könyörületesség). Úgy tűnik, hogy számos fiatal özvegy is bekerült ebbe a csoportba, és annak rossz következményei lettek (semmittevők és fecsegők, akik alkalomadtán meg is tagadják fogadalmukat). A előző fejezetben olvastunk azokról, akik tiltják a házasságot. A gnosztikus tévtanítás mögött a testi lét, a szexualitás leértékelése, megvetése áll. Lehetséges tehát, hogy a fiatalon megözvegyültek akár emiatt a tévtanítás miatt inkább „az özvegységet” választják a megélhetés forrásaként, semmint a házasságot. De az is lehetséges, hogy egyszerűen csak felszabadulva a házasság kötelékéből inkább egy ilyen anyagilag biztos, felelősség nélküli életet választanak egyesek a gyülekezetben, és erről beszél ilyen szigorúan az apostol.

Kiket kell hát a gyülekezetnek anyagilag segítenie? Mindenkit? Mindenkor? Nos, az apostol a "valóban özvegyeket" nevezi meg, akik magukra maradtak, egyedül csak Istenben reménykedhetnek, és akik Istennek kedves életet élnek. Azaz elsősorban a "valóban rászorultakat" kell segítenünk (ha özvegy, ha nem), akik Istentől várják a segítséget (és nem "utaznak" a gyülekezet támogatására, sőt, talán ők lepődnek meg a legjobban, ha kapnak), és akik Istennek kedves életet élnek.

Mi az igaz segítség forrása?

Úgyis feltehetjük a kérdést, hogy mi áll a "valóban özvegyek" megsegítése mögött? Miért volt ez olyan fontos nemcsak az efézusi gyülekezetnek (ahol Timóteus szolgál), hanem a jeruzsálemi első gyülekezetben is? (ApCsel 6) Honnan volt ilyen erős szociális érzék az első keresztényekben? Miért nem az volt a hozzáállás, hogy ha valaki rászoruló, maga tehet róla? Például ha özvegygé lett, biztosan Isten bünteti; ha nem maradt a férje után vagyona, "milyen volt annak az ura?"; ha nem gondoskodtak róla a gyermekei, "biztosan oka van annak". Sokan gondolkodnak ma így, magukat kereszténynek vallók is, de más vallások hívei is. Pl. hindu hátterű, de sok nyugati ember is hisz valamilyen "karmában": azt kapjuk, amit megérdemlünk. De számos magát szekulárisnak valló ember is így gondolkodik. Szóval miért más a kora-keresztény gyülekezet?

Nos, világos, hogy az apostol szerint a könyörület és gondoskodás a hit lényegéhez tartozik. Ez kedves Istennek, aki nem teszi, megtagadja a hitet, olvastuk. De miért? Mert Isten népében, már az Ószövetségben is különösen fontos volt az özvegyek és árvák helyzete. A korai keresztény gyülekezetek, és így Pál itt olvasott sorai, egy sok száz, sőt, több mint ezer éves hagyományba álltak be.

Isten népe törvényében olvassuk: *"Minden harmadik esztendő végén vedd ki annak az évnek a terméséből az egész tizedet, és raktározd el lakóhelyeden, hogy ha majd eljön a lévita, akinek nincs birtokrésze és öröksége, mint neked, meg a jövevény, az árva és az özvegy, akik lakóhelyeden élnek, ők is ehessenek, és jóllakhassanak. Így megáldja Istened, az ÚR kezed minden munkáját, amit csak végzel."* (5Móz 14,28-29). Valamint: *"Ha learatod gabonádat a mezőn, és ott felejtessz egy kévét a*

mezőn, ne menj vissza fölvenni! Legyen az a jövevényé, az árváé és az özvegyé: így megáldja majd Istened, az ÚR kezéd minden munkáját." (5Móz 24,19) Továbbá a törvény megvédte a gyengéket azoktól is, akik kiforgatnák őket jogaikból: "Ne forgasd ki jogaiból a jövevényt és az árvát, és ne vedd zálogba az özvegy ruháját! Emlékezz arra, hogy szolgálta voltál Egyiptomban, de kiváltott onnan téged Istened, az ÚR. Ezért parancsolom neked, hogy így cselekedj." (5Móz 24,17-18). Izrael társadalmi-gazdasági rendje tehát magában foglalta azt, hogy a jövevény, az özvegy és az árva gondoskodásban részesüljön. Abszolút elvárás volt ez Isten népétől, és amikor elfeledkeztek róla, keményen szóltak a próféták: "Íme, Izrael összes fejedelme annyi vért ontott, amennyit csak bírt. Apjukat és anyjukat gyalázták országodban, a jövevényt zsarolták, az árvát és az özvegyet nyomorgatták. A szent dolgokat semmibe vetted, és szombatjaimat meggyaláztad." (Jer 22,6-8). Hosszasan folytathatnám a sort.

Miért? Hogyan lett ilyen Isten népe? A válasz: **mert Isten maga ilyen.** Isten az "árváknak atyja, özvegyek védője" (Zsolt 68,6). Az Úr az, aki "őrzi a jövevényeket, támogatja az árvát és az özvegyet." (Zsolt. 146,9). Ő az, aki számára értékes a mások szemében senki; ő az, aki védelmet nyújt annak, aki gyenge és kiszolgáltatott. Ha valamiért létezik szolidaritás a nyugati civilizációban; ha valamiért fontos a törvény előtti egyenlőség; ha valamiért megvédi a jog az erőtlent és gyengét (ha megvédi), annak gyökereit mind itt kell keresnünk: a mi Istenünk az özvegyek vigasztalója és őrizője. És ezért népét is erre hívta.

Talán mindennek egyik legszebb megvalósulása, amikor az Úr Jézus Krisztus, értünk való kereszthalálakor is annyira hűséges Isten rendjéhez, hogy gondoskodik özvegy édesanyjáról, Máriáról: "Amikor Jézus meglátta, hogy ott áll anyja és az a tanítvány, akit szeretett, így szólt anyjához: Asszony, íme, a te fiad! Azután így szólt a tanítványhoz: Íme, a te anyád! És ettől az órától fogva otthonába fogadta őt az a tanítvány." (Jn 19,26-27)

Hogyan születik meg a gyülekezetben a könnyörületesség lelkülete? Hogyan támad fel szívünkben a cselekvő, a tevőleges szeretet a rászorulókat iránt? Mi úzi ki azokat a gondolatokat, hogy "maga tehet a bajáról", vagy menthet meg attól, hogy azért akarjak segíteni, hogy magamon segítsek? (Például, mert rossz a lelkiismeretem Isten előtt, és ezzel szeretném rendezni; vagy amikor a segítséssel, támogatással tudatosan, vagy akár nem tudatosan önmagamot akarom hátba veregetni, azaz megerősíteni abban, hogy jó vagy "jobb" ember vagyok) Egyetlen út visz ide, és sokan tapasztalták már, nem keresztények is. Amikor átélted, hogy hozzád irgalmasok voltak, az meglágyítja a szíved, és irgalmassá tesz. Ha ismered a nyomorúságot, és ott valaki melléd állt, hálából magad is kész leszel mások mellé állni. Volt Budapesten egy fiatalember, aki a 80-as évektől mindig a nehéz helyzetben élőket segítette, először drogosokat, majd cigány gyerekeket. Orián Gézának hívták, viszonylag fiatalon meghalt. Géza története a következő volt. Amszterdamban volt, amikor ellopták minden pénzét. Nem tudta, hogyan jöjjön haza (80-as évek - csak készpénz működik egy átlag magyarnak nyugaton). Találkozik egy fiatalemberrel, elmondja, mi történt vele. Az beülteti az autójába, és egy nappal később kitesz Gézát az otthona előtt. Géza megkéri, jöjjön fel hozzá. Nem. Kérdezi, mivel tartozik. A válasz: semmivel - add tovább. És Géza továbbadta. Hosszú éveken át adta... A hála tesz könnyörületessé és szeretővé.

Mire mutat ez? A kérdés, hol találjuk meg, ahol a legnagyobb nyomorúságban a legnagyobb segítséget kaptuk. Hol keresheted ezt az életedben, ha szeretnéd, hogy irgalmassá legyen a szíved? Nos, a kereszténység válasza az, hogy legnagyobb rászorultságunk nem az anyagi szükség, hanem az Isten előtti nincstelenség. Mert semmink sincs, amit elé tudnánk tárni... csak adósságunk. Messze messze mínuszban van az ember. Az élő, szent és igaz Isten előtt az ember adós; adós a mulasztásaival, adós, mert nem szerette és magasztalta Istent; adós, mert visszaélt az ajándékaival, adós, mert számos értelemben áthágta a szeretet parancsát. Ez az adósság kifizethetetlen, helyrehozhatatlan; ez az az adósság, amit bűnnek nevezünk. Amikor tudod, hogy ez vagy te, akkor egyszer csak megértheted, miért halt meg Jézus Krisztus. Aki nem volt adós; aki még halálában is

tökéletesen betölti Isten törvényét és gondoskodik özvegy édesanyjáról, az halálával a mi adósságunkat, a bűn adósságát rója le. Eleget tesz az igazságnak, amely szerint az adósnak fizetnie kell; és ezzel megszerezte nekünk azt, hogy ingyen, egyszer és mindenkorra szabadok legyünk. Isten könyörületessége a legnagyobb rászorultságunkban ér el - és ha ezt elismerjük, ha bűnadósságunkat megvalljuk, ha Istenhez odafordulunk, ha megtérünk, gazdagon árad szívünkbe annak az Istennek a szeretete, aki "árváknak atyja, özvegyek védője." Amint Isten népe ebben az evangéliumban újul meg hétről hétre, kiábrázolódik közöttük és általuk Jézus Krisztus.

Gyakorlati megfontolások

Végezetül hadd szóljak néhány gyakorlati megfontolásról: hogyan élhetjük meg az evangéliumot egyénenként és közösségként ma, ha valóban Jézus Krisztus megváltottjai vagyunk, és őt szeretnénk megjeleníteni az életünkkel?

Talán vannak többek, akiknek Isten előtt újra kell gondolniuk idős(ebb) szüleikkel, nagyszüleikkel való kapcsolatukat. Lehet, hogy Isten csak több figyelemre és törődésre hív. De az is lehet, hogy keserűség és neheztelés van köztetek; talán hónapok, évek óta megszűnt a kapcsolat. Talán Jézus arra hív, hogy bocsáss meg, és indulj el az illető felé. Igen, félünk, hogy az feltép sebeket; de nem tudsz-e Krisztussal akár sebeket is vállalni, miközben vele indulsz el a megbékélés útján?

A koronavírus idején a tőlünk távol élő idős szerettünkkel a kapcsolattartás súlyos dilemmákat vet fel. Ha az illető otthonban van, nem látogathatjuk őket, amely mindkét oldal számára megterhelő. Amennyiben saját otthonában él, a dilemma úgy jelentkezik többeknél, hogy inkább találkozom vele, és ezzel kockáztassam a megbetegedését, vagy inkább tartsam magam távol, és ennek ára a magány. Keressétek imádságban a bölcs választ; Isten sok mindent meg tud nyitni ebben a mélységben. Beszélgetéseket az élet értelméről, az örök élet kérdéséről, a kapcsolatunkról, a múltról... Aki ezekben a helyzetekben csapdában érzi magát, gondoskodna, de nem tud, a keserűség, a panasz helyett tekintszen fel Istenre. Uram, hogyan akarod áldássá tenni ezt a nehéz helyzetet.

Végül visszatérve a szorosabban vett témánkhoz: kinek és hogyan segíthet a gyülekezet? A vírushelyzetben itt komoly szerepe van az előrelátásnak és a felkészülésnek. Többen vannak a gyülekezetben, akik segítettek már másoknak; és többen vannak, akik részesedtek már mások segítségével a gyülekezeten keresztül. Azt szeretném remélni, hogy mindannyian voltunk már mindkét oldalon, mert ez a krisztusi: tudunk nagylelkűen támogatni, és tudunk hálás szívvel elfogadni. Egyik sem könnyű... De most, meglátásom szerint, készülni kell a nehezebb időszakra. Ahogy az első hullám idején is voltak adományok, felajánlások olyan családoknak, akik elveszítették a bevételeik egy részét, úgy most erre sokkal inkább szükség lesz. Mindeközben a gyülekezet bevételei is valószínűleg csökkeni fognak, hiszen akik családi bevétele csökken, azok adományai is csökkennek. Kérem, aki teheti, készítse szívét és adományait azok részére, akik nehéz helyzetben vannak, vagy abba kerülhetnek. A gyülekezet diakóniai bizottsága továbbra is koordinálja ezt a szolgálatot; de fontos, hogy mint Isten népe felajánlásainkkal együtt készüljünk a várható nehezebb időkre.

Az utolsó szó pedig legyen a háláé és buzdításé. Hálásak vagyunk az özvegyeinkért, akik kitartóan imádkoznak és szolgálnak gyülekezetünkben; akik számos szolgálati terület motorjai. És kérem is őket, ne fáradjanak meg a jó cselekedetekben, az imádságban és könyörgésben, mert nélkülük nem lennénk az a gyülekezet, akik vagyunk. Isten pedig adjon mindannyiunknak szemet és szívet arra, hogy észre vegyük a szükségét, és hűségesen segítsük a rászorulóinkat. Ámen!

(Lovas András)